

મુખ્યમંત્રી જ્ઞાન સાધના મેરીટ સ્કોલરશીપ યોજના

૧. યોજનાની પૃષ્ઠભૂમિ અને વ્યૂહાત્મક મહત્વ

મુખ્યમંત્રી જ્ઞાન સાધના મેરીટ સ્કોલરશીપ યોજના એ રાષ્ટ્રીય શિક્ષણ નીતિ (NEP) ૨૦૨૦ ના 'સમાન અને સર્વસમાવેશક શિક્ષણ'ના ઉમદા લક્ષ્યોને સાકાર કરવાની દિશામાં ગુજરાત સરકારનું એક પ્રગતિશીલ કદમ છે. શિક્ષણના અધિકાર (RTE Act, 2009) હેઠળ ધોરણ ૮ સુધી મફત શિક્ષણ મેળવ્યા બાદ, આર્થિક મર્યાદાઓને કારણે તેજસ્વી વિદ્યાર્થીઓ માધ્યમિક શિક્ષણમાં પ્રવેશ લેવાને બદલે અભ્યાસ છોડી દેતા હોય છે. આ 'ડ્રોપ-આઉટ રેટ' ઘટાડવા માટે આ યોજના પ્રાથમિક અને માધ્યમિક શિક્ષણ વચ્ચે એક મજબૂત 'બ્રિજ' (સેતુ) તરીકે કાર્ય કરે છે.

આ યોજનાનો વ્યૂહાત્મક હેતુ માત્ર આર્થિક સહાય આપવાનો જ નથી, પરંતુ તેજસ્વી વિદ્યાર્થીઓને ખાનગી શાળાઓની ગુણવત્તાયુક્ત સુવિધાઓ સાથે જોડીને રાજ્યના માનવ સંસાધનનો મહત્તમ વિકાસ સાધવાનો છે. વહીવટી દ્રષ્ટિએ, આ યોજના અગાઉની છૂટક શિષ્યવૃત્તિઓને એકીકૃત કરી વધુ સુવ્યવસ્થિત અભિગમ પૂરો પાડે છે.

૨. વહીવટી અને સંસ્થાકીય માળખું

પરીક્ષાલક્ષી વિગતો મુજબ આ યોજનાનું વહીવટી માળખું નીચે મુજબ છે:

- યોજનાનું નામ: મુખ્યમંત્રી જ્ઞાન સાધના મેરીટ સ્કોલરશીપ યોજના.
- ઠરાવ ક્રમાંક અને તારીખ: ED/MSM/e-file/3/2023/0079/CHH, તા. ૦૧/૦૫/૨૦૨૩.
- અમલ કરનાર વિભાગ: શિક્ષણ વિભાગ, ગુજરાત સરકાર.
- અમલીકરણ અધિકારી: નિયામકશ્રી, શાળાઓ (Director of Schools).
- પરીક્ષા સંચાલક સંસ્થા: રાજ્ય પરીક્ષા બોર્ડ (SEB), ગાંધીનગર.

વિશ્લેષણ: આ યોજના ૦૧ મે (ગુજરાત સ્થાપના દિવસ) ના રોજ જાહેર કરવામાં આવી હતી, જે તેનું રાજ્યકક્ષાનું મહત્વ સૂચવે છે. નિયામકશ્રી શાળાઓ અમલીકરણની જવાબદારી સંભાળે છે, જ્યારે મેરીટ નક્કી કરવાની પ્રક્રિયા SEB હસ્તક છે.

૩. પાત્રતાના ધોરણો અને લાભાર્થીઓ

મેરીટ અને આર્થિક સ્થિતિ બંનેને સપ્રમાણ મહત્વ આપવા માટે નીચે મુજબના પાત્રતાના ધોરણો નિર્ધારિત છે:

1. શૈક્ષણિક પૃષ્ઠભૂમિ: વિદ્યાર્થીએ ધોરણ ૧ થી ૮ નો અભ્યાસ સરકારી અથવા ગ્રાન્ટેડ (અનુદાનિત) પ્રાથમિક શાળાઓમાં પૂર્ણ કરેલ હોવો જોઈએ.
2. RTE લાભાર્થીઓ: જે વિદ્યાર્થીઓએ RTE Act, 2009 ની કલમ ૧૨(૧)(સી) હેઠળ ખાનગી શાળાઓમાં ૨૫% ક્વોટામાં પ્રવેશ મેળવી ધોરણ ૮ પૂર્ણ કર્યું હોય, તેઓ પણ આ યોજના માટે પાત્ર છે.
3. વય મર્યાદા: વિદ્યાર્થી RTE ના ધારાધોરણ મુજબ ૬ થી ૧૪ વર્ષની વયમર્યાદામાં હોવો જોઈએ.
4. મેરીટ શરત: રાજ્ય પરીક્ષા બોર્ડ દ્વારા લેવાતી 'મુખ્યમંત્રી જ્ઞાન સાધના મેરીટ પરીક્ષા' પાસ કરવી અનિવાર્ય છે.

Quick Fact: પરીક્ષા લક્ષી નોંધ RTE ૨૫% ક્વોટા જોડાણ: આ યોજના એવા વિદ્યાર્થીઓ માટે આશીર્વાદરૂપ છે જેઓ ધોરણ ૮ સુધી RTE હેઠળ મફત ભણ્યા છે. હવે તેઓ ધોરણ ૯ થી ૧૨ પણ સ્કોલરશીપ સાથે ખાનગી શાળામાં ચાલુ રાખી શકશે.

GPSC | GSSSB | GPSSB | POLICE | TET-TAT

ONLINE MOCK TEST

JOIN OUR COMPLETE COURSE + MOCK TEST SERIES

[READ MORE](#) www.examconnect.in

JOIN
FREE

૪. આર્થિક સહાયનું માળખું

આ યોજનામાં શિષ્યવૃત્તિની રકમ શાળાના પ્રકાર (સ્વનિર્ભર vs સરકારી) મુજબ અલગ-અલગ છે, જેથી ખાનગી શાળાની ટ્યુશન ફીનું ભારણ હળવું કરી શકાય.

ધોરણ (Standard)	સ્વનિર્ભર (Private)	શાળા સરકારી/ગ્રાન્ટેડ (Govt/Grant-in-aid)	શાળા કુલ વાર્ષિક લાભ (સરકારી શાળા માટે)
ધોરણ ૯ થી ૧૦	₹ ૨૨,૦૦૦	₹ ૬,૦૦૦ (+ ₹ ૩,૦૦૦ સહાય)	₹ ૯,૦૦૦
ધોરણ ૧૧ થી ૧૨	₹ ૨૫,૦૦૦	₹ ૭,૦૦૦ (+ ₹ ૪,૦૦૦ સહાય)	₹ ૧૧,૦૦૦

ટોપિક ટેસ્ટ | મોક ટેસ્ટ | સ્ટડી મટિરિયલ્સ | લેટેસ્ટ સરકારી નોકરીની માહિતી |

ક્લિક: www.examconnect.in

નોંધ: સરકારી/ગ્રાન્ટેડ શાળાના વિદ્યાર્થીઓને સેક્શન ૬ મુજબ વધારાની 'શૈક્ષણિક સહાય' (₹ ૩૦૦૦/૪૦૦૦) મળવાપાત્ર છે.

પ. પસંદગી પ્રક્રિયા: મુખ્યમંત્રી જ્ઞાન સાધના મેરીટ પરીક્ષા

- પસંદગીનો લક્ષ્યાંક: દર વર્ષે સમગ્ર રાજ્યમાંથી કુલ ૨૫,૦૦૦ તેજસ્વી વિદ્યાર્થીઓની પસંદગી કરવામાં આવે છે.
- અનામત અને ટાર્ગેટ: સરકારી અનામતના નિયમો ઉપરાંત, કલમ ૧૧-B મુજબ દરેક કેટેગરીમાં ૪૦% લાભાર્થી કન્યાઓ રહે તેવો લક્ષ્યાંક રાખવામાં આવ્યો છે.
- મેરીટ લિસ્ટ: SEB દ્વારા લેવાયેલી કસોટીના ગુણના આધારે જિલ્લાવાર અને કેટેગરીવાર મેરીટ લિસ્ટ તૈયાર કરી પોર્ટલ પર જાહેર કરાય છે.

દ. સહાયની ચુકવણી અને અમલીકરણ પ્રક્રિયા

ચુકવણીની પ્રક્રિયા પારદર્શિતા માટે સંપૂર્ણપણે DBT (Direct Benefit Transfer) આધારિત છે:

1. હાતાવાર ચુકવણી: શિષ્યવૃત્તિની રકમ બે હાતામાં ચૂકવાય છે:
 - પ્રથમ સત્રમાં: કુલ રકમના ૪૦%.
 - દ્વિતીય સત્રમાં: કુલ રકમના ૬૦%.
2. હાજરીની અનિવાર્યતા: બીજા હાતાની ચુકવણી માટે વિદ્યાર્થીની પ્રથમ સત્રમાં ૮૦% હાજરી હોવી અનિવાર્ય છે.
3. SMDC ની ભૂમિકા: સરકારી શાળાઓમાં સહાયની પ્રક્રિયા માટે 'સ્કૂલ મેનેજમેન્ટ ડેવલપમેન્ટ કમિટી' (SMDC) ના ખાતાનો ઉપયોગ કરવાની જોગવાઈ છે.
4. ચકાસણી: પસંદ થયેલ વિદ્યાર્થીના ડોક્યુમેન્ટ્સની ફિઝિકલ વેરિફિકેશન જિલ્લા શિક્ષણાધિકારી (DEO) દ્વારા કરવામાં આવે છે.

GPSC | GSSSB | GPSSB | POLICE | TET-TAT

ONLINE MOCK TEST

JOIN OUR COMPLETE COURSE + MOCK TEST SERIES

READ MORE www.examconnect.in

JOIN FREE

ટોપિક ટેસ્ટ | મોક ટેસ્ટ | સ્ટડી મટિરિયલ્સ | લેટેસ્ટ સરકારી નોકરીની માહિતી |

કલિક: www.examconnect.in

૭. ખાનગી શાળાઓ માટેના વિશેષ માપદંડ અને શરતો

વિદ્યાર્થી જે સ્વનિર્ભર શાળામાં પ્રવેશ મેળવે, તે શાળાએ પણ અમુક ગુણવત્તાના ધોરણો (સેક્શન ૪-A) સંતોષવા જરૂરી છે:

- શાળાનું છેલ્લા ૩ વર્ષ પૈકી ઓછામાં ઓછું એક વર્ષનું ધોરણ ૧૦ નું પરિણામ ૮૦% કે તેથી વધુ હોવું જોઈએ.
- જો ખાનગી શાળાની ફી શિષ્યવૃત્તિની રકમ કરતા વધારે હોય, તો તફાવતની રકમ વાલીએ ભોગવવાની રહેશે.
- બેવડો લાભ અટકાવવો: વિદ્યાર્થી અન્ય કોઈ પણ સરકારી શિષ્યવૃત્તિ યોજનાનો લાભ આ હેતુ માટે એકસાથે લઈ શકશે નહીં.

૮. પરીક્ષાલક્ષી વન-લાઇનર અને મહત્વના આંકડા

- યોજના અમલીકરણ વર્ષ: ૨૦૨૩-૨૪ થી શરૂ.
- કુલ વાર્ષિક લાભાર્થી લક્ષ્યાંક: ૨૫,૦૦૦ વિદ્યાર્થીઓ.
- કન્યાઓ માટે અનામત લક્ષ્યાંક: ૪૦% (દરેક કેટેગરીમાં).
- શિષ્યવૃત્તિ ચાલુ રાખવા માટે લઘુત્તમ હાજરી: ૮૦%.
- હતાનું વિભાજન: ૪૦% (પ્રથમ સત્ર) અને ૬૦% (દ્વિતીય સત્ર).
- ખાનગી શાળામાં ધોરણ ૧૧-૧૨ ની વાર્ષિક સહાય: ₹ ૨૫,૦૦૦.
- સરકારી શાળામાં ધોરણ ૯-૧૦ ની કુલ સહાય: ₹ ૯,૦૦૦ (૬૦૦૦ શિષ્યવૃત્તિ + ૩૦૦૦ શૈક્ષણિક સહાય).

નિષ્કર્ષ: મુખ્યમંત્રી જ્ઞાન સાધના મેરીટ સ્કોલરશીપ યોજના એ માત્ર આર્થિક સહાય નથી, પરંતુ તેજસ્વીતાને તક સાથે જોડવાનું માધ્યમ છે. ૨૫,૦૦૦ વિદ્યાર્થીઓનો લક્ષ્યાંક અને ૮૦% હાજરી જેવા કડક ધોરણો સૂચવે છે કે સરકાર શિક્ષણની ગુણવત્તા અને સાતત્ય જાળવવા કટિબદ્ધ છે.